

4. ԶԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ EMPLOYMENT

Ստորև ներկայացվող տեղեկատվության աղբյուրը տնային տնտեսություններում իրականացված աշխատուժի հետազոտությունն է, որի մեթոդաբանության համառոտ նկարագրությունը ներկայացված է սույն ժողովածուի 6-րդ էջում:

Զբաղված համարվել է **15-75 տարեկան անձն**, ով հետազոտվող շաբաթում.

- ունեցել է վարձու կամ ոչ վարձու աշխատանք, անկախ այն հանգամանքից՝ աշխատանքը եղել է մշտական, ժամանակավոր կամ սեզոնային, միանգամյա կամ պատահական, նույնիսկ, եթե այդ աշխատանքը հետազոտվող շաբաթվա ընթացքում կազմել է ընդամենը մեկ ժամ:

Մեկ ժամ չափանիշի կիրառման հիմքում ընկած է երկրում առկա զբաղվածության բոլոր տեսակների (մշտական, ժամանակավոր (կարճաժամկետ), պատահական կամ ոչ կանոնավոր) ընդգրկման, աշխատանքային բոլոր ծախսումների և եկամուտների հաշվառման, դիտարկվող ժամանակաշրջանում ընդհանրապես չաշխատած գործազուրկ և տնտեսապես ոչ ակտիվ բնակչությանը տարանջատելու գաղափարը:

- ժամանակավորապես դադարեցրել է աշխատանքը / բացակայել է աշխատանքից՝ տարբեր պատճառներով.

- զբաղված է եղել տնային կամ գյուղացիական տնտեսությունում, իսկ արտադրված արտադրանքը նախատեսված է եղել լրիվ կամ մասնակի իրացման, կամ սեփական վերջնական սպառման համար, եթե արտադրված արտադրանքը նշանակալի մասնաբաժին է ունեցել տնային տնտեսության սպառման մեջ:

Զբաղվածների թվաքանակի մեջ ներառվում են նաև **զինված ուժերում զբաղվածները, բացառությամբ պարտադիր ժամկետային զինծառայողների:**

Զբաղվածության ցուցանիշի **քաղաք / գյուղ խմբավորումը** բնորոշում է զբաղվածների սովորաբար բնակության, այլ ոչ թե աշխատանքային գործունեության իրականացման վայրը, որոնք կարող են համընկնել կամ տարբերվել:

Զբաղվածներն ըստ զբաղվածության կարգավիճակի դասակարգվում են վարձու և ոչ վարձու աշխատողների՝ համաձայն Զբաղվածության կարգավիճակի միջազգային դասակարգչի (**ICSE - 93**):

Վարձու աշխատողն անձն է, ով աշխատում է գործատուի հետ կնքած պայմանագրի, աշխատանքի ընդունվելու հրամանի կամ բանավոր համաձայնության հիման վրա և ստանում է դրամական և (կամ) բնահրային փոխհատուցում՝ աշխատավարձի տեսքով:

Ոչ վարձու աշխատողն անձն է, ով իրեն ինքնուրույնաբար է ապահովում եկամտաբեր տնտեսական գործունեությամբ և զբաղված է սեփական գործում (բիզնեսում), կայացնում է արտադրական որոշումներ կամ լիազորում է այլ անձի (անձանց), գործունեությունն իրականացնում է վարձու աշխատողների ներգրավմամբ կամ առանց վարձու աշխատողների:

Ոչ վարձու աշխատողներն ըստ կարգավիճակի թվարկված են ստորև:

- **Գործատուն** անձն է, ով ինքնուրույն կամ մեկ կամ մի քանի գործընկերների հետ զբաղված է եկամտաբեր գործունեությամբ և այդ նպատակով մշտապես ներգրավում է մեկ կամ ավելի վարձու աշխատողներ:

- **Ինքնազբաղվածն** անձն է, ով ինքնուրույն կամ մեկ կամ մի քանի գործընկերների հետ զբաղված է եկամտաբեր գործունեությամբ՝ առանց աշխատողների ներգրավման, իսկ ներգրավելու դեպքում այն չի կարող կրել մշտական բնույթ (օրինակ, գյուղացիական տնտեսություն վարող անձը

սեզոնային աշխատանքների համար կարող է որոշակի աշխատանքներ կատարելու համար ժամանակավորապես ներգրավել վարձու աշխատուժ):

- **Առանց վարձատրության աշխատող ընտանիքի անդամն** անձն է, ով աշխատում է ընտանիքի կամ SS անդամին (ազգականին, բարեկամին) պատկանող ընտանեկան կազմակերպությունում (տնտեսությունում) օժանդակելու, օգնելու նպատակով և չի ստանում դրամական և (կամ) բնաիրային փոխհատուցում:

- **Արտադրական, սպառողական կոոպերատիվի անդամն** անձն է, ով կոոպերատիվի ակտիվ (աշխատող) անդամ է, մյուս անդամների հետ հավասար իրավունքներով մասնակցում է արտադրության կազմակերպմանը, արտադրանքի իրացմանը, կազմակերպության եկամուտների բաշխման հետ կապված հարցերի լուծմանը:

Զբաղվածություն չի համարվում տնտեսական գործունեություն չդիտվող (օրինակ՝ մուրացկանություն, գողություն) և եկամուտ ստանալու նպատակ չհետապնդող կամավոր աշխատանքը՝ այլ տնային տնտեսությունների կամ կազմակերպությունների համար կատարվող չվարձատրվող աշխատանքը, սեփական տան, բնակարանի մասնակի շինարարությունը կամ վերանորոգումը, տնային աշխատանքը:

Զբաղվածության մակարդակը զբաղվածների թվաքանակի մասնաբաժինն է աշխատանքային ռեսուրսներում:

Զբաղվածության մեջ ներառվող ոչ ֆորմալ / հատվածի զբաղվածության ցուցանիշներն առանձին ենթաբաժնով ներկայացված են սույն ժողովածուի 4.3 ենթաբաժնում:

The source of information on employed population presented in this section is Labour Force Survey (LFS) carried out in households. The summary description of survey methodology is presented on the page 6 of this handbook.

An employed person was someone at **aged 15-75**, who within the the reference week:

- had been wage-earner (employee) and non wage-earner within the reference week, regardless of whether the job was permanent, temporary or seasonal, one-off or casual, even if that job included an hour in total.

*The application of **one hour criterion** is based on idea to cover all kinds of employment (permanent, temporary (short-time), occasional or non-regular) available in the country, register all labour expenditures and incomes, separate unemployed persons and economically inactive part of population as a never worked group.*

- was temporarily absent from work for various reasons;
- was engaged in household or farm while the production was intended for full or partial sale or exclusively for own final use, provided that the production had a significant share in household consumption.

Data on employed population are included also **armed forces, besides of conscripts on mandatory military service.**

The urban / rural grouping of the employment defines the place of usual residence, rather than the place of employment, which might be or might not be the same.

Employed persons by their status in employment are distinguished to employees or non-employees based on the International Classification on Status in Employment (**ICSE - 93**).

Employee is a person who works on a contract based term or by employer's order or in according to the written or oral agreement and receives (gets) the payment in cash and (or) in kind as a wage/salary.

Non-employee is a person who on his/her own engaged in profitable economic activity and employed in his/her own business, takes decisions concerning production or authorize other person(s), implements activity with or without involving employees.

By their status, non-employed are classified by the following groups :

- **Employer** is a person, who working on own account or with one or more partners and, in this capacity, on a continuous basis have engaged one or more employees to work for them in their business.
- **Own-account worker** is a person, who working on own account or with one or more partners and has not engaged on a continuous basis any employees or even if employees are involved in, it hasn't regular character (for example – farmer can temporary involve hired worker for certain work).
- **Unpaid (contributing) family worker** is a person, who works free of charge in the organization (farm), which belongs to a family member or relative, with the aim to support and help and doesn't receive any compensation in cash and (or) in kind.
- **Member of producers'/consumers' cooperative** is a person who is an active (working) member of a cooperative, has equal rights to participate in the organization of production, sales of the product, distribution of cooperative's income.

Employment does not include unpaid work for other households or organizations (voluntary employment) and some activities outside the general production boundary, such as begging and stealing, partial repair of own house or apartment, housework.

Employment to population ratio / Employment rate is the share of employed population in the total number of labour resources / working age population.

Indicators on the informal / sector employment included in the employment are presented in subsection 4.3 of this handbook.